

HE: Talousvyöhykkeen merituulivoimalaki

5.11.2024

Ympäristövaliokunta

Erityisasiantuntija Tuuli Oikarinen ja johtava asiantuntija Outi Vilén

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Suomen merialueet

- Aluevedet
 - Valtaosin Suomen omistuksessa
 - Metsähallitus vuokraa alueita merituulivoimakäyttöön
 - Suomen lait soveltuvat (kaavoitus, luvat)
 - Lakihanke ei koske aluevesiä
- Suomen talousvyöhyke
 - Kansainvälinen merialue – Ei osa Suomea – Vain osa Suomen laeista soveltuu
 - Suomella oikeus taloudelliseen hyödyntämiseen YK:n merioikeusyleissopimuksen nojalla
 - Ei vielä merituulivoimaa
- Ahvenanmaan aluevedet
 - Ahvenanmaan maakuntahallitus vastaa alueiden jakamisesta merituulivoimakäyttöön

Miksi lakihanke?

- Petteri Orpon hallituksen ohjelma: ”Merituulivoiman pelisäännöt ovat tällä hetkellä puutteelliset, ja talousvyöhykkeellä lainsäädäntöpohja puuttuu”
- Merituulivoiman hankekehittäjillä ollut paljon kiinnostusta talousvyöhykkeeseen – suunniteltujen hankkeiden kokoluokka suuri
- Kuitenkin nykyinen talousvyöhykelaki (1058/2004) on ajalta ennen merituulivoimaa → Ei selkeää menettelyä, miten hanke saa käyttöoikeuden merialueisiin talousvyöhykkeellä
- Suomi ei omista talousvyöhykettä – Ei voida vuokrata alueita kuten toimitaan aluevesillä ja maatuulivoimassa
- Nykymallilla eteneminen voisi rikkoa EU:n valtiontukisääntelyä

Uuden talousvyöhykkeen merituulivoimalain keskeinen sisältö

1. Valtioneuvosto valitsee kilpailutettavan merialueen
 2. Energiavirasto järjestää kilpailutuksen
 3. Voittaja voi hakea valtioneuvostolta hyödyntämislupaa
- Lisäksi selkeytetään lakien soveltumista talousvyöhykkeellä, jotta mahdollisimman yhdenmukaiset vaatimukset aluevesillä ja talousvyöhykkeellä. Esim. sähkömarkkinalain hankelupaa ja ilmailulain lentoestelupaa vaaditaan jatkossa.

Alueen valinta ja sen kilpailutus

1. Valtioneuvosto valitsee kilpailutettavan merialueen TEM:n esittelystä

- Yhteiskunnan kokonaisedun huomiointi – erityisesti ympäristö, kalastus, liikenne
- Merialuesuunnitelma tietolähteenä, ei sitovana
- SOVA

2. Energiavirasto järjestää kilpailutuksen

- Voittaja valitaan tarjotun hinnan ja laatuksiteerien perusteella (pisteytys)
- Laatuksiteerit asetuksella: voivat koskea esim. osaamista, taloutta jne.
- Lisäksi joka osallistujan täytettävä tietty laadullinen minimitaso
- Osallistumisvakuus turvaa sitoutumista
- Mahdollista asettaa vähimmäishinta

Hyödyntämislupa – oikeus alueeseen

3. Voittaja voi hakea valtioneuvostolta hyödyntämislupaa

- Antaa käyttöoikeuden alueelle (vrt. vuokrasopimus) tuulienergian hyödyntämiseen
- Luvalla voi tutkia aluetta ja se antaa varmuuden kehittää hanketta, kuten hakea lupia
- VN voi evätä luvan vain tietyissä tilanteissa esim. kansallinen turvallisuus
- Edistämismvakuudella turvataan, että hanke edistyy

Uuden lain keskeiset vaikutukset

- **Muutos alueen valintaan:** Siirryttäisiin toimijälähtöisestä merituulivoimahankkeen aluevalinnasta ("open door") valtiojohtoiseen valintaan
→ Mahdollisuus huomioida meren muu käyttö (ympäristö, kalastus, meriliikenne) paremmin
 - **Muutos toimijan valintaan:** Siirryttäisiin "vapaasta valinnasta" siihen, että alueen saisi hanke, joka on hinta-laatusuhteeltaan paras (tarjousten pisteytys)
 - Merituulivoimahankkeiden toteutumistodennäköisyys kasvaa
 - Toimijan valinta on avoimempaa ja läpinäkyvämpää
- ❖ Muutoin hankkeen luvitus etenee kuten nykyisinkin – YVA, vesilupa, luvat kaapeleille jne.

Esityksen ympäristövaikutukset

- Laki koskee kilpailutusmallia, joten suorat ympäristövaikutukset vähäisiä
- Vaikutukset välillisiä: Merituulivoiman toteutumisen todennäköisyys kasvaa
- HE:ssa on arvioitu **merituulivoiman ympäristövaikutuksia** yleisesti:
 - Myönteiset ilmastovaikutukset: lisää uusiutuvan sähkön tarjontaa ja siten mahdollisuuksia sähköistää esim. teollisuutta ja liikennettä
 - Rakentaminen, toiminta ja purkaminen aiheuttaa kielteisiä ympäristövaikutuksia
 - Erityisesti rakentamisella haitallisia vaikutuksia merinisäkkäisiin, kaloihin ja vedenalaiseen luontoon (mm. melu, veden samentuminen)
 - Haasteena tietopuutteet
- Keskeinen myönteinen ympäristövaikutus on VN:n aluevalinta (taustalla SOVA)
- Huomioitava, että ympäristövaikutuksia arvioidaan YVA:ssa, ja vesiluvassa voidaan antaa ympäristöä koskevia määräyksiä

1. kilpailutuksen aikataulu

